26. YIL

Karikatürk

KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ

sayı 20

Ekim 1995

Ali Şükrü Fidan Tayvan'da karikatür sergisi açtı

Ali Şükrü Fidan Tayvan'da karikatür sergisi açtı. Tayvan'da sergi açan ilk Türk sanatçısı olan Ali Şükrü Fidan geçtiğimiz dönemde birçok uluslararası karikatür yarışmasında da çeşitli ödüller aldı.

Fidan'ın Tayvan'da sergi açmasının öyküsü oldukça ilginç. Belçika'da düzenlenen Knokke - Heist Karikatür Festivali'nde ödül kazanan Ali Şükrü Fidan 9 Haziran'da Amsterdam'da düzenleen Ödül törenine katıldı. Ödül töreni sırasında düzenlenen bir piyangoda eşi Elif Fidan, 2 kişilik Amsterdam - Taipei uçak bileti kazandı. Bu şansı bir sergi açarak değerlendirmek isteyen Ali Şükrü Fidan Tayvan yolculuğuna karikatürleriyle birlikte çıktı ve 25 karikatürden oluşan sergisini Tayvan'ın Taipei kentinin "Metro the Mall" galerisinde açtı. Tayvan basınının geniş ilgi gösterdiği serginin açılışına işitme özürlüler kuruluşları, basın, protokol ve Türk Ticaret Ofisi mensupları katıldılar.

Sergi için büyük kolaylıklar gösteren Tayvan'daki Türk Ticaret Ofisi yetkililerinden Yüksel Söylemez'e teşekkür eden Ali Şükrü Fidan, sergilenen karikatürlerinin albüm haline getirilmesi için Taipei'deki yetkililerle anlaştığını belirtiyor.

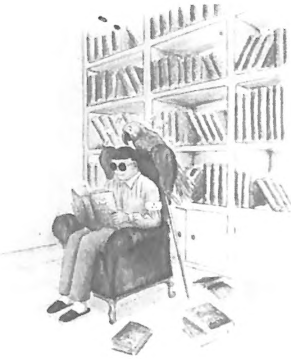

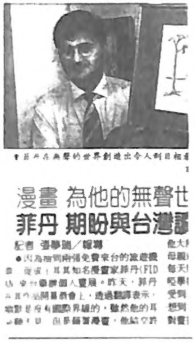

漫畫 為他的無聲世

菲丹 期盼與台灣

Tayvan basını Fidan'ın sergisine geniş yer verdi.

Serginin kokteylinde Ali Şükrü Fidan (soldan dördüncü) Tayvanlı konuklarla

İÇİNDEKİLER

230 Yitirdiğimiz Çizerler / Mehmet Polat
231 Oğuz ile Tekin Aral Hürriyet'te
232 Kanada'dan bir çizer: Yayo - Enver Paşa'nın çizeri
233 Temel Reis'e Kuveyt yasak
234 Basın Dünyasından
235 Cezaevinden mektup - Internet'te sergi önerisi
236 Ali Ulvi'nin 50. Sanat Yılı - Masal değil gerçek
237 Grafikerler dünyaya açılıyor
238 Karikatürün aydınlığı - Erim Gözen ödülleri -
239 Sergiler, etkinlikler, olaylar
240 Yarışmalar - Karikatürde ilkler - 5 -Müze programı

Yitirdiğimiz Çizerler...

MEHMET POLAT (1929 - 1981)

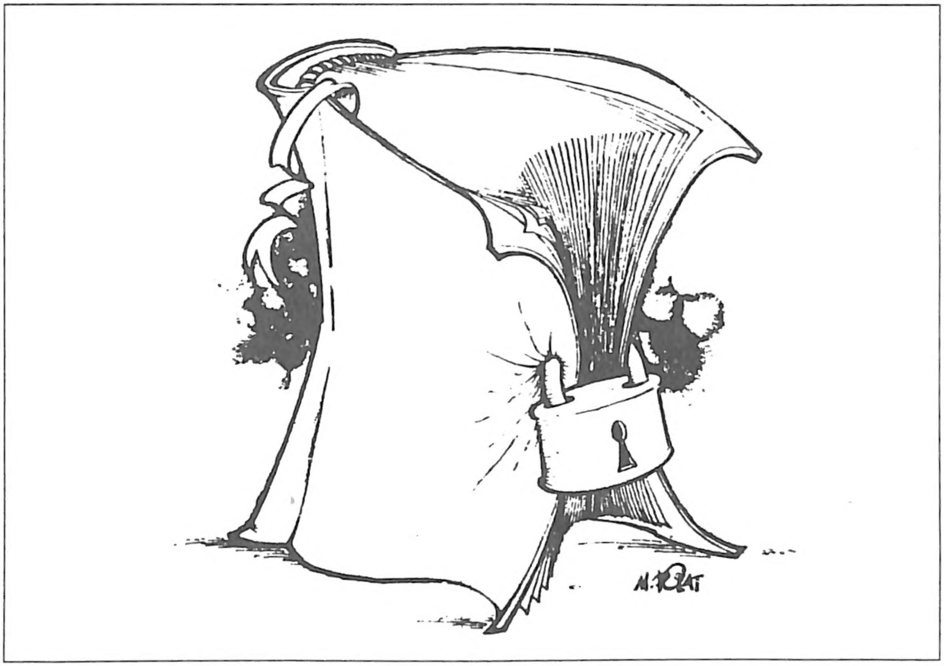

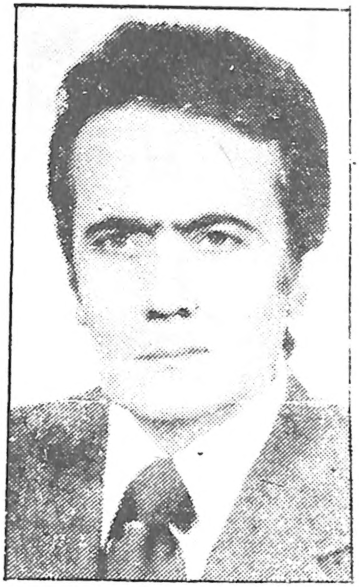

1929 yılında Tokat'ta doğan Mehmet Polat subaylıkla karikatürcülüğü bir arada yıllarca sürdürmüştür. Astsubay olarak görev yaptığı memleketimizin değişik yerlerinden ince ve zarif çizgilerini yıllarca Akbaba dergisinde sergilemiştir. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşen ve ölümüne kadar karikatür çizen Mehmet Polat en verimli ve olgunluk çağında İstanbul'da 21 Eylül 1981 yılında öldü. Saygıyla anıyoruz.

KARİKATÜRK KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ
Ayda bir kez yayınlanır. Çizgi,yorum ve görüşler kişilere aittir...
YAYIN KURULU: ERDOĞAN BAŞOL, METİN PEKER, CEM KENAN ÖNGÜ, DEVRİM DEMİRAL, ERGİN GÜLEN
KATKIDA BULUNANLAR: YENER ÇAKMAK
DİZGİ-MİZAMPAJ: B. SADIK ALBAYRAK
YAZIŞMA ADRESİ: Karikatürcüler Derneği Yerebatan Sarnıcı Çıkışı 34410 Sultanahmet-İSTANBUL.
TEL: 0 212-513 60 61 **FAKS:** 0212-527 26 18
İRTİBAT BÜROLARI: Ankara: METİN PEKER, Konur Sok. 31/10 Kızılay - ANK. Tel: 417 37 28,
Trabzon: ADNAN TAÇ, Kunduracılar Cad. Neşe Sok. No: 1 K.3 TRABZON
Antalya: ORHAN COPLU, Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi Karikatür Evi, TRT Caddesi - ANTALYA, Tel: 243 43 75, faks: 247 15 57
BASKI: Papirüs Basım

Önemli...

Derneğimiz 3-12 Kasım 1995 tarihlerinde düzenlenecek 14. İstanbul Tüyap Kitap Fuarı'na katılacaktır. Fuarda imza günleri ve karikatürle ilgili çeşitli etkinlikler düzenlenecektir. İmza günleri, yayımlanmış albümü, posteri, kartpostalı bulunan bütün üyelerimize açıktır. Bir program oluşturmak için imza günlerine katılmak isteyen üyelerimizin en kısa zamanda derneğimize başvurmalarını bekliyoruz.

Oğuz Aral ve Tekin Aral Hürriyet'te

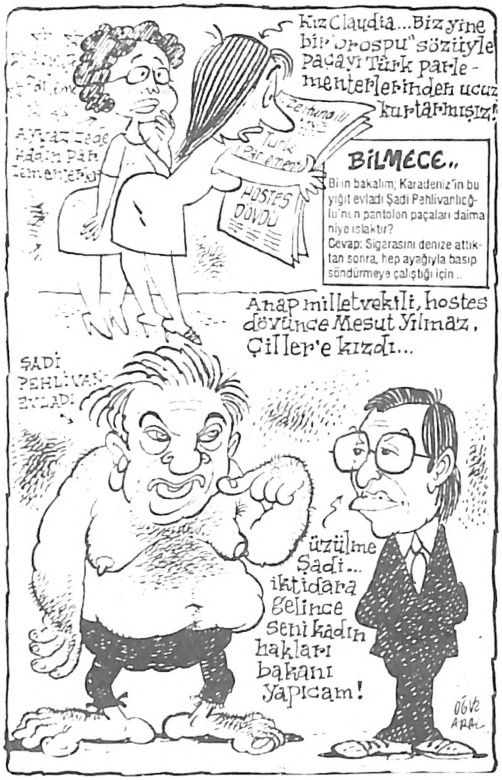
Kız Claudia... Biz yine bir "orospu" sözüyle paçayı Türk parlementerlerinden ucuz kurtarmışız!
Türk Parlamenti
HOSTES DÖVDÜ
BİLMECE..
Bi'n bakalım; Karadeniz'in bu yiğit evladı Şadi Pehlivanlıoğlu'nun pantolon paçaları daima niye ıslaktır?
Cevap: Sigarasını denize attıktan sonra, hep ayağıyla basıp söndürmeye çalıştığı için..
Anap milletvekili, hostes dövünce Mesut Yılmaz, Çiller'e kızdı...
ŞADİ PEHLİVAN EVLADI
üzülme Şadi... iktidara gelince seni kadın hakları bakanı yapıcam!
OĞUZ ARAL

Oğuz Aral 5 yıldır ara verdiği karikatüre Hürriyet'te "Karalama Defteri" köşesiyle yeniden döndü. Tekin Aral ise aynı gazetede "TV'de Ne Var Ne Yok" köşesi hazırlamaya başladı.

Karikatürümüzde Gırgır çizgisinin kurucusu Aral kardeşler Hürriyet gazetesinde günlük karikatür çizmeye başladılar. Birkaç yıldır çizmeye ara veren Oğuz Aral, "Karalama Defteri" köşesiyle politik konuları çizerken, Tekin Aral "TV'de Ne Var Ne Yok" köşesinde, televizyonu eleştiren karikatürler çiziyor.

Oğuz Aral, karikatüre nasıl ara verdiğini Hürriyet muhabirine şöyle anlatıyor: "Bir gün yine Avni'yi çiziyordum... Yarısını çizip bitirdim... Birdenbire Hık ettim durdum. 'Ben bunu çizmezsem dünya batar mı, ya da insanlar mutsuzluktan hüngün hüngür ağlar mı?' diye sordum kendime... Diğer yarısını çizmedim. Bu kararı verince birden 10-15 kilo hafifledim. Sabaha karşı dört olmasına rağmen avaz avaza şarkı söylemeye başladım. Beni terk eden bir kısım saçlarımın ve dişlerimin yeniden çıkmaya başladığını hissettim. Tabii dünya hala yerli yerinde duruyor ve insanlar hala gülüyor. Son Avni de yarısı çizilmiş halde 5 yıldır beni bekliyor."

Çizmediği dönemde resim yaptığını, dünyayı dolaştığını, bahçesiyle ilgilendiğini anlatan Oğuz Aral, Hürriyet'te çizmeye başlamasının gazetenin genel yayın yönetmeninin ısrarıyla olduğunu belirterek, "Gazeteye gide gele içimdeki uyuyan yılan uyandı..." diyor.

Oğuz Aral çizmeye başladıktan sonraki duygularını ise şöyle dile getiriyor: "Şimdi keyiften ölüyorum. Hele elim açıldıkça ve çizdiklerimi biraz biraz beğendikçe ağzımdan zevk damlacıkları damlıyor kağıda. Yarını iple çekiyorum. On binlerce karikatürden sonra sanki ilk karikatürüm yayınlanacakmış gibi çarpıntılar içindeyim."

Medya iktidarına karşı

Televizyonla ilgili günlük köşe hazırlayan Tekin Aral, 20 yıllık çalışmalarını değerlendirirken, muhalefetin sadece politikacılara karşı yapıldığı bir ortamda, şarkıcılar, sinemacılar, futbolcular ve sosyateye karşı mizah akımını başlattıklarını vurguluyor.

Medyayı bugünün iktidarı olarak gören Tekin Aral köşesinde neler yapacağını şöyle anlatıyor: "Şu anda iktidarda medya var. Medyanın çok önemli bir bölümü de televizyon. Ben de onlara muhalefet edeceğim, iktidarı eleştireceğim. Tabii kalemimden kan damlamayacak. Övülmesi gerekenleri övüp, eleştirilmesi gerekenleri de eleştireceğim."

Kanada'dan bir çizer: Yayo-Diego Herrera

Geçtiğimiz ay Türkiye'ye gelen Kanadalı çizer Yayo - Diego Herrera derneğimizi ve Karikatür Müzesini ziyaret etti. Bu görüşmede sanatçının "Hayvanlar" konulu karikatür sergisinin açılması kararlaştırıldı ve derneğin sanat galerisinde 20 Eylül - 20 Ekim tarihlerinde sanatçının sergisi açıldı.

Yayo ile yaptığımız kısa söyleşide karikatür anlayışını ve Türk karikatürüyle ilgili izlenimlerini sorduk.

-Kanada'da karikatürün durumuyla ilgili bilgi verir misiniz?

Kanada'da genellikle politik karikatür yaygın. Humor karikatürleri ve illüstrasyon da çiziliyor. Kanada'da fazla mizah dergisi yok. Sadece tek bir dergi yayımlanıyor. Gördüğüm kadarıyla, Türkiye'de ise çok sayıda dergi var.

-Kanada halkının karikatüre ilgisi nasıl?

Karikatürle ilgili çok yayın olmadığı için yalnızca gazetelerden karikatür izleniyor. Çizgi romana daha büyük ilgi var. Bu yüzden, insanlar yalnızca gazetelerden gördükleriyle yetinmek zorunda kalıyorlar. Karikatür insanı düşünmeye yöneltiyor. Avrupa'da mizah ve karikatür geleneği çok daha güçlü. Kanada'da ise aynı gelenek yok. Miki fare türü mizah ilgi çekiyor. Bunlar ise düşündürmekten uzak. Ben daha çok entellektüel bir mizah yapmaya çalışıyorum. Basında da politik, editoryal karikatür yer alıyor daha çok. Gazeteler Amerikan karikatürünü, çizgi romanlarını da yayımlıyorlar. Entellektüel mizah ise daha çok dergilerde yer alıyor.

-Dünyanın en büyük yarışmalarından biri olan Montreal'ın Kanada karikatürüne etkilerini değerlendirir misiniz?

Yarışamanın çok olumlu etkileri oldu. Kalitenin yükselmesini sağladı. Ne yazık ki, finansal sorunlar nedeniyle yarışma sona erdi. Umarım bir gün yeniden başlatılır. Şu anda böyle bir umut yok.

-Karikatür sanatının bugününü ve geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Mizahın çeşitli düzeyleri olduğunu düşünüyorum. Bazısı çok sıradan, bazısı daha karmaşık ve entellektüel. Bazı insanlar kalemle çiziyor, bazıları bilgisayarla ama önemli olan kafadaki fikirdir.

-Türkiye'deki karikatürle ilgili izlenimlerinizden sözeder misiniz?

Birçok dergi var, karikatürle ilgili etkinlikler var. Müzeniz var. Gazetelerde karikatüre geniş yer veriliyor. Uluslararası yarışmalar olması önemli. Birçok ülkenin karikatürünü ve karikatürcülerini biraraya getiriyor. Bu ilişkiler var. Bu konuda çok olumlu düşünüyorum.

Karikatürcüler Derneği ve buradaki bütün insanlar son derece sevecen, canayakın ve dostça yaklaşıyor. Buraya geldiğim için mutluyum.

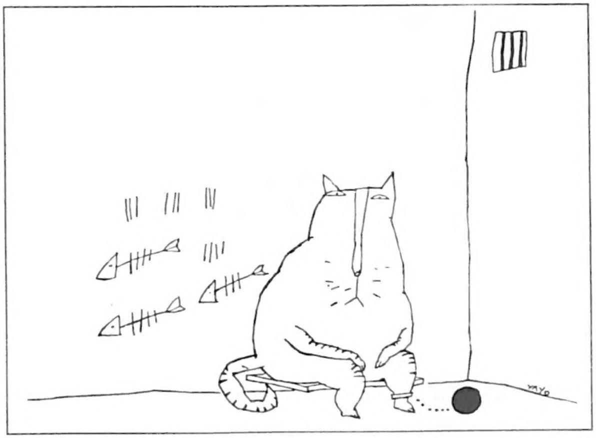

Karikatürlerinde Yayo imzasının kullanan Diego Herrera 1961'de Kolombiya'da doğdu. 1976'da Kanada'ya giden sanatçı, 16 yaşından beri karikatür çiziyor. Herrera, reklamcılık , iletişim ve güzel sanatlar eğitimi gördü. Çeşitli gazetelerde çalıştı, ortak sergilerde yeraldı. Sanatçı birçok uluslararası yarışmaya katıldı. İtalya Bordighera, Yugoslavya Üsküp, Fransa Anglet ve başka yarışmalarda ödüller aldı. "Zoo-ıllogique", "Le Carton de Yayo" ve "La Bonne Année" adlı albümleri var.

Enver Paşa'nın çizeri Hugo Pratt öldü

İtalyan çizgi roman sanatçısı Hugo Pratt , İsviçre'de tedavi gördüğü bir bakımevinde öldü. 1928 yılında doğan sanatçı dünyaca ünlü birçok çizgi romanın yaratıcısıydı. "Corto Maltase" (Ufaklık), adlı tipinin serüvenlerini işleyen çizgi roman dizisi dünyanın birçok ülkesinde yayımlanan Pratt'ın hayatı da dünyayı dolaşarak geçti.

Romanları için ciddi araştırmalar yapan Pratt'ın tipleri arasında Enver Paşa da yer alıyor. Pratt'ın Enver Paşa için çizdiği son kare, Enver Paşa'nın trajik kişiliğini özetleyen çarpıcı bir imgedir: Atını karşısındaki büyük bir orduya doğru süren Enver Paşa'nın dramatik yüz ifadesi ve havada parlayan kılıcı. Pratt'ın Enver Paşa da dahil hiçbir eseri Türkiye'de yayımlanmadı.

Temel Reis'e Kuveyt yasak

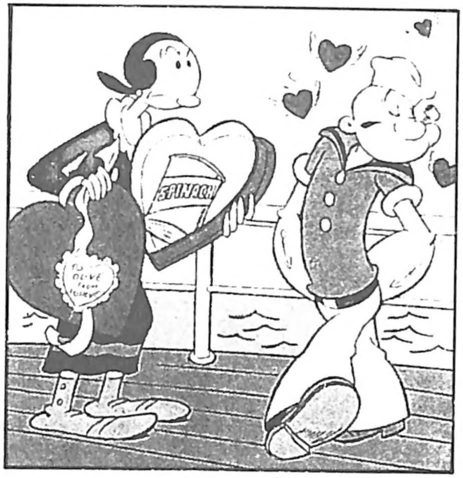

"Tom ve Jerry" ile "Temel Reis" benzeri çizgi filmler, Kuveyt'te tepkiyle karşılanıyor. Bu çizgi filmlerin "şeytansı" etkilerinin giderilmesi amacıyla Kuveyt'te dini içerikli bir çizgi film hazırlandı.

Kuveyt İslam Komitesi, bu filmlere alternatif olarak, Kuran'dan yola çıkarak, "Salam'ın Yolculuğu" adlı kısa metrajlı bir çizgi film hazırlattı. Filmin bir Arap çocuğun maceralarını anlattığı belirtiliyor.

Filmde, İslamiyetten önce Araplar tarafından kutsal sayılan Mekke şehrine saldırmaya hazırlanan Habeşlillerin fillerinden biri ile dostluk kuran Salam'ın bu fili özgürlüğüne kavuşturma çabaları işleniyor.

Komite Üyesi Abdülrahman El-Ecmi, temel amaçlarının müslüman çocuklara "doğru ahlakı" ve değerlerini tanıtmak olduğunu iddia ederek, sözü geçen yabancı çizgi filmlerde "şeytansı" etkiler bulunduğunu söyledi.

Kuveyt'teki dincilerin önde gelen isimlerinden Metheb El Matiri de, Temel Reis'i seyrettiğinde şoke olduğunu belirterek, Özellikle temel Reis'in karısı Safinaz'a sarılmadan önceki tutkulu bakışlarını dehşet verici buldu.

İngiliz iskambili

Papaz, Vale ve Kız motifleri yerine İngiliz Kraliyet Ailesi'nin karikatürlerinin yer aldığı oyun kağıtları İngiltere'de adeta kapışılıyor. İngilizler çeşitli iskambil oyunları oynarken, sıradan kağıtlar yerine, kraliçe, York Düşesi Sarah Ferguson, Prens Charles ve Prenses Diana'nın karikatürlerini içeren kartları kullanmaktan oldukça memnun. Öte yandan bu durumun, Kraliyet Ailesi tarafından öfkeyle karşılandığı belirtliyor.

Pinokyo beyazperdede

Beyazperdeye uyarlanan çizgi kahramanlara Pinokyo da katılıyor. "Pinokyo" filmini Francis Ford Coppola yönetecek. Collodi'nin 247 dile çevrilen yapıtı birçok kez çizgi filme uyarlandı. Pinokyo 1940 yılında Walt Disney şirketince de filme alınmıştı.

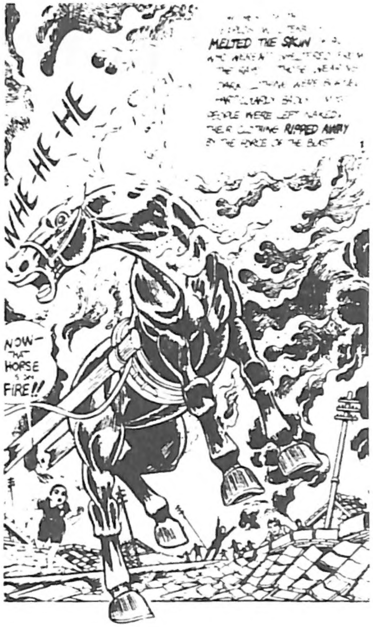

Çizgilerle Hiroşima'nın bombalanması

Hiroşima'da patlayan atom bombasının yıldönümü tüm dünyada çeşitli etkinliklerle lanetlenirken, Japon çizgi romancı Kenji Nakazawa'nın "Barefoot Gen: A Cartoon Story Of Hiroşima" adlı çizgi albümü yayımlandı.

Ünlü çizer Art-Spiegelman'ın stilini andıran grafik roman Penguen yayınları arasından çıktı. Dizinin ikinci kitabı "Barefoot Gen: The Day After" da aynı yayınevinden yayımlandı.

BASIN DÜNYASINDAN

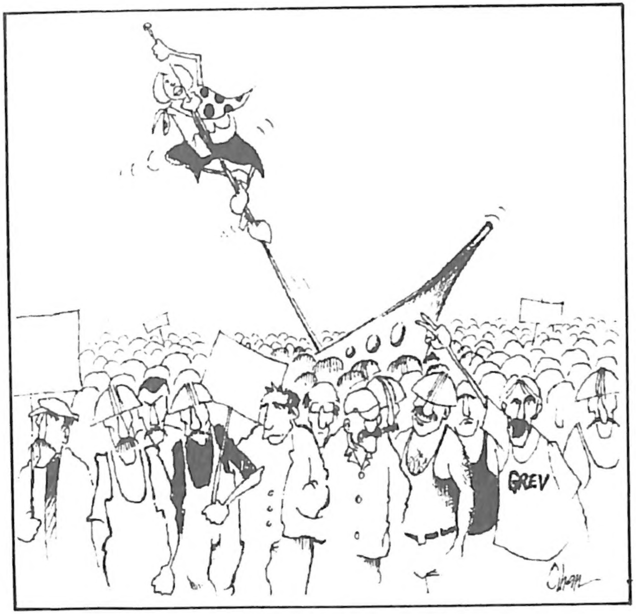

CİHAN İŞBİLİR - SÖZ

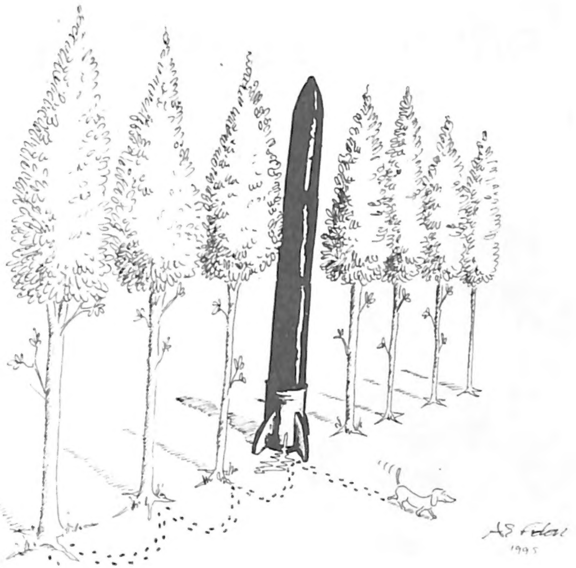

ALİ ŞÜKRÜ FİDAN - KARİKATÜR DERGİSİ

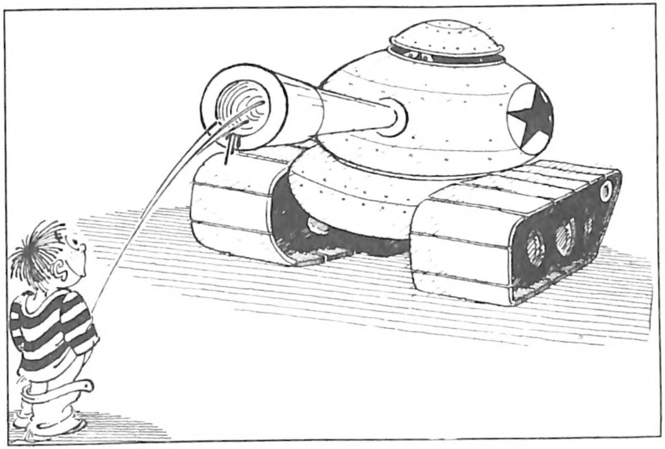

AHMET ERKANLI -KARİKATÜR DERGİSİ

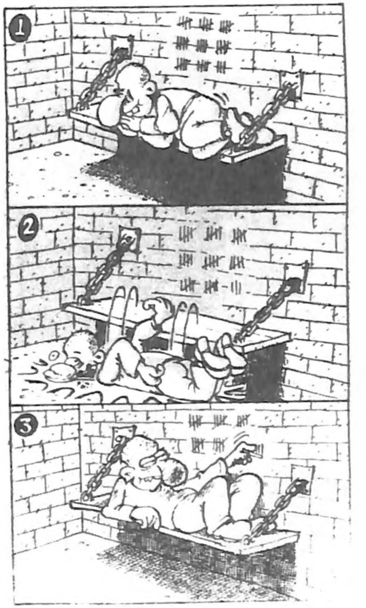

SELÇUK ERDEM -LEMAN

Cezaevinden mektup

Özgür Gündem gazetesinde hazırladığım günlük "Karga" köşemde, Necdet Menzir dönemindeki operasyonları hukuki ve insani açıdan eleştirdiğim için, "Devletin Emniyet Kuvvetleri'ne yayın yoluyla hakaret"ten (TCK. 159) 10 ay ağır hapis cezasına çarptırıldım. Hakkımda 7 ayrı dava açılmıştı ve 6'sı beraatimle sonuçlandı. 7'incisi ise, Başyargıcın muhalefet şerhiyle, oy çokluğuyla aleyhime sonuçlandı.

Şu anda Salihli Cezaevi'ndeyim.

12 Eylül sonrasında ilk kez bir günlük gazete karikatüristi tutuklanıyor bunları söylediği için.

"Bir gazeteci, bir insan olarak görevimi yerine getirdim. Bu benim görevimdir, sorumluluğumdur. Eğer 'suç' ise, bu 'suç'u işlemekten gurur duyuyorum!" demiştim savunmamda.

Yanılıyor muyum? Yanlış mıydı yaptığım?

Necdet Menzir'i eleştirmekle, kınamakla hata mı yaptım? Çıtlarını çıkarmıyor gazeteciler? Neden unutuldum? Bir gazeteciye karşı, gazetecilerin bu denli duyarsız, vurdumduymaz kalmalarını hiç beklemiyordum. ÇGD'den bile tepki gelmedi daha. Gazetenin tavrı malum. Karikatürcüler Derneği'nin ise, haberinin bile olduğunu sanmıyorum. Ne yapayım? Tahliye olunca, bir bar açıp adını da "ihanet" mi koyayım? Bilmem kaçıncı kadehten sonra, "Gazetecilik nankör meslektir" muhabbetleri yapmak için. Ah bir de unutulmuşluk, hatırlanmazlık olmasa.

Ertan Aydın
Kapalı Cezaevi, Salihli Manisa.

1996 Nasreddin Hoca yılında INTERNET'te sergi önerisi

1996 yılının UNESCO tarafından *Nasreddin Hoca Yılı* olarak seçilmesii kuşkusuz sevindirici bir olay. Hele bu, biz karikatürcüler için sevincin de ötesinde övünç duyduğumuz bir gelişmedir. Hiç kuşkusuz Karikatürcüler Derneği'nin 1996 yılındaki etkinlikleri, özellikle *Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması*, bu bağlamda daha çok önem kazanmışır. Bu kısa yazının amacı teknolojik gelişmelerden bu etkinlik çerçevesinde yararlanma konusunu gündeme getirmek ve Derneğimize öneride bulunmaktır.

Bir süredir gelişmiş ülkelerin "bilgi toplumuna" geçişi üzerine sıkça yazılıp çizilmektedir. Toplumlar için yaşamsal önem taşıyan bu süreçte ülkemiz de bu yarışın içine girme çabası vermektedir. 1980'li yıllardan başlayarak telekomünikasyon yatırımlarında sıçrama yapılması ve yakın zamanda da bilgisayarların birbirlerine INTERNET (Uluslararası Ağ) üzerinden bağlanması bu çabanın bir göstergesidir.

Kanımca, INTERNET'in kullanıcılara sağladığı hizmetlerden biri olan "World Wide Web - Dünya Çapında Bağlaşım" (WWW) biz karikatürcüleri oldukça ilgilendirmektedir. Bu hizmet aracılığıyla INTERNET'e bağlı bilgisayarlardaki yazı, ses, görüntü (resim, fotoğraf, karikatür) artık birkaç tuş darbesi ötemize gelmiştir(1). Bugün 15 ila 40 milyon arasında izleyicisi olduğu tahmin edilen bu ağdan 1996 yılında Derneğimizin ve dolayısıyla ülkemiz karikatürcülerinin de yararlanmasının zamanının geldiğini düşünüyorum. Bu nedenle, 1996 Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması'nın INTERNET'te de eşzamanlı açılımının sağlanması için en kısa zamanda gerekli girişimlerin (Bakanlıklar, Üniversiteler, UNESCO, vs. düzeyinde) yapılmasını öneriyorum. Dernek Yönetimi gerekli ilgiyi gösterirse konuyla ilgili ayrıntılı bir rapor veya proje öneri taslağı hazırlayabilirim.

Sagılarımla.

(1)*Örneğin, iki arkadaşımın da katkısıyla, geçtiğimiz Haziran ayında INTERNET'te bir karikatür sergisi açtım. (WWW servisi olanlar:*

http://www.pitt.edu/tayfun/cartoon.html adresinde sergiyi gezebilirler). Burada belirtmeden geçemeyeceğim bir ilginç gelişme de şu oldu: Sergiyi açtıktan birkaç hafta sonra Dünya'nın çeşitli yerlerinden –Hong Kong'tan bile– karikatür siparişi aldım.

Tayfun AKGÜL

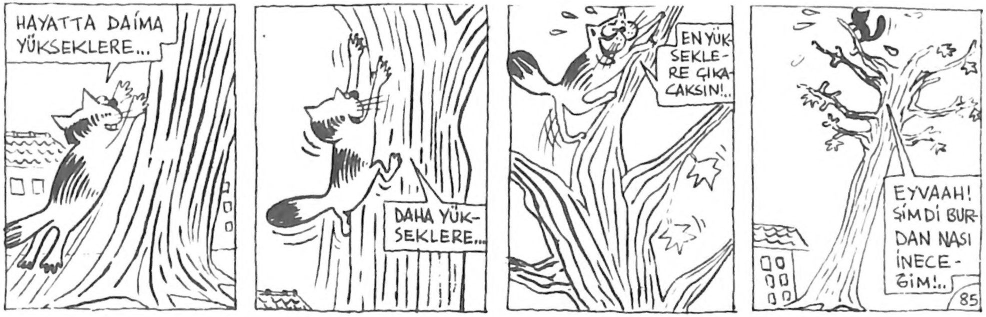
HAYATTA DAİMA YÜKSEKLERE...
DAHA YÜK-SEKLERE...
EN YÜK-SEKLE-RE ÇIKA-CAKSIN!..
EYVAAH! ŞİMDİ BUR-DAN NASI İNECE-ĞİM!..
85

UĞUR
DURAK
-CUMHURİYET

Ali Ulvi'nin 50. sanat yılı

Karikatürde 50. yılını dolduran Ali Ulvi Ersoy, 50. Sanat Yılı'nı kutluyor. Derneğimizin Ankara Şubesi, 26 Ekim'de Devlet Konukevi'inde Ali Ulvi Ersoy için onur gecesi düzenliyor. Aynı gecede 15. Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması'nın ödülleri de verilecek.

Resim çizerek sanat hayatına başlayan Ali Ulvi, geçinebilmek için karikatüre geçici bir uğraş olarak başladı. Ancak sonunda karikatürde karar kıldı. Ali Ulvi 1950 yılından beri Cumhuriyet gazetesinde günlük karikatür çiziyor.

Bir ara ABD'de de bulunan Ali Ulvi, bir film şirketinde afiş ressamlığının yanısıra, New Yorker, Saturday Evening Post gibi dergilerde de karikatürler çizdi.

Ali Ulvi Ersoy, bir gazetede günlük karikatürle ilgili görüşlerini şöyle açıklıyor: "Türkiye'de karikatür denince akla gazete karikatürü geliyor. Bence bu, karikatürün en kısır dallarından biri. Aslında, karikatür insanın değişmeyen sorunlarını anlatan, insanı ele alan, zamanın ya da coğrafyanın herhangi bir yerindeki kişiye insanı anlatabilecek bir sanat dalıdır. Buna kalıcı karikatür diyoruz. Sanatsal anlamda karikatür budur ve yazısız olmak zorundadır. Bizim yaptığımız karikatür bir gazetecilik görevi. Sosyal ve siyasal olayları halka ulaştıran, batılıların 'editorial cartoon' dedikleri şey. Bu tarz karikatür hangi olayı ele almışsa, o olay geçmişte kaldığı zaman anlamsız bir unutuşa gömülür."

Ali Ulvi, bu nedenle günlük karikatürün sınırlarını zorlayan bir usta. Türkiye'de karikatürün temel konusunun politika olduğunu vurgulayan Ali Ulvi, "10 - 15 yılda bir ise politika karikatürü konu edinir. Böylece demokratik bir biçimde karşılıklı geçinir gideriz." diyerek, karikatürün karşılaştığı baskılara değiniyor.

Ali Ulvi, gülmecenin de şiir gibi çağrışımdan büyük ölçüde yararlandığı görüşünde. Karikatür de benzetmelerden, karşıtlıklardan yola çıkan bir sanat.

Ali Ulvi karikatürlerini yaratmak için sürekli okuyor ve araştırıyor. Olayları sürekli eleştirinin süzgecinden geçiriyor. Eksiklerini ve hatalarını arıyor.

Özellikle mizah dergilerinde çizen genç karikatürcülerin karikatürün konularını çeşitlendirdiğini düşünen Ali Ulvi, bir söyleşisinde bu konuda şunları söylüyor: "Gençler insanın hangi meselesi varsa, hepsine el atıyorlar. Konuları bizim kuşaktan daha geniş. Ergenlik sivilceleri bile karikatür konusu oluyor. Sınırlarını genişlettiler. Özellikle kadın karikatürcülerin cinsellik konusundaki cesareti övgüye değer. Ama keşke bu gençler biraz da kalıcı anlamda karikatür yapsalar."

Ali Ulvi 50 yılın birikimiyle karikatürle ilgili düşüncesini şöyle özetliyor: "Karikatürde sanatsal iki unsur var. Biri esprisi, diğeri çizgisi. Bu iki unsuru da ciddiye almak gerek. Espri de çizgi de hem güzel olacak hem de yeni olacak. Karikatürcü, alışılmış formüllerin dışında espriler üretmeli ve çizgilerinde aşama yapmalı."

Masal değil gerçek

Ünlü masal kahramanı Pamuk Prenses'in gerçekten yaşadığı ve bir cinayete kurban gittiği öne sürüldü. Alman folklar araştırmacısı Eckhard Sander'e göre, gerçek Pamuk Prenses, 16. yüzyılda yaşayan Alman Kontes Margarethe von Waldeck'ten başkası değil. Araştırmasını "Pamuk Prenses Masalı ve Gerçekler" adıyla kitaplaştıran Sander'in bulgularına göre Prenses Margarethe, İspanya Kralı II. Philippe'le evlenmek istedi; ancak "İspanyol gizli polisi", bu evliliğin siyasal açıdan zaralı olacağı görüşüyle prensesi zehirledi.

Sander'e göre, "Yedi Cüceler" ise, Margarethe'in kardeşinin işlettiği Bad Wildungen'deki bir kömür ocağında günde 12 saat çalıştırılan çocuklara dayanıyor. Bu çocukların büyümesi dönemin ağır çalışma koşulları ve kötü beslenme yüzünden durmuş ve belleri bükülmüştü. Sander, öyküyü çocuk masalı olarak yazan Grimm Kardeşler'in bile gerçek durumu bilmediklerini öne sürüyor.

Grafikerler dünyaya açılıyor

Grafikerler Meslek Kuruluşu (GMK) Yönetim Kurulu Başkanı Sadık Karamustafa Grafik Tasarımları Dernekleri Uluslararası Konseyi'nin (ICOGRADA) başkan yardımcılığına seçildi. Portekiz'de 28-29 Temmuz tarihinde düzenlenen kongrede başkan yardımcılığına seçilen Karamustafa, GKM'nin uluslarası etkinliklere katılması konusunda çabalarını yoğunlaştırdıklarına dikkat çekti.

ICORADA başkan yardımcılığına seçilen Sadık Karamustafa

Avrupa Tasarımcılar Bürosu'na en azından "gözlemci" statüsünde katılmak için girişimlerde bulunan Karamustafa, "resimlerden, yazılardan ve renklerden oluşan uluslararası bir dil" olarak tanımladığı grafik sanatını dünyaya açmak için çeşitli projeler üzerinde çalıştıklarını belirtiyor. "Türkiye'de bu dili çok iyi ve uluslararası düzeyde konuşan tasarımcılarımızın sayısı çok fazla. Bu arkadaşlarımızı dünya sergilerinden haberdar etmek, onların eserlerini dışarıya tanıtmak GMK'nin etkinlikleri arasındaydı. Uluslararası bir örgütte söz sahibi olarak tasarımcılarımıza daha yararlı olacağıma inanıyorum." diyen Karamustafa, "Uluslararası Grafik Bienali"nin oluşturulması için çabaların sürdürüldüğünü belirtiyor.

Cumhuriyet tarihini yansıtacak "Grafik Tasarım ve Türkiye" sergisi ise 1996'da Belçika'dan başlatılarak, dünyanın birçok ülkesinde açılacak. TÜYAP kitap fuarında da grafik ve kitap ilişkisini ele alan bir etkinlik düzenleyeceklerini belirten Karamustafa, Türkiye'de grafik sanatıyla ilgili düşünsel yayınların azlığından yakınıyor.

Türk Grafik tasarımcıları kitabı

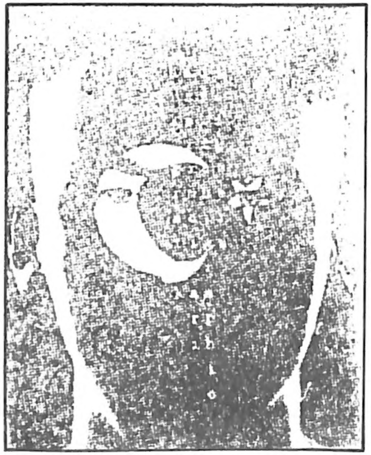

Grafikerler Meslek kuruluşu ve Alternatif Yayıncılık ortaklaşa "Türk Grafik Tasarımcıları" kitabı yayımladı. 192 grafik tasarımcısının çalışmalarını içeren 200 sayfalık kitabın kendi alanında ilk kitaplardan biri olduğu belirtiliyor.

Benzeri bir kitap 1989 yılında GMK tarafından "Türk Grafik Sanatçıları" adıyla yayımlanmıştı. Kitabın Türk grafik tasarımcıları toplu halde tanıtan bir kaynak kitap olduğunu vurgulayan yayıncılar, benzeri kitapların yaygınlaşması gerektiğini savunuyorlar. Böylesi kitapların yokluğunun grafik sanatının gelişmesinde olumsuz rolünü vurgulayan grafikerler, kitabın her yıl yeni çalışmalarla yeniden yayımlanmasını istiyorlar.

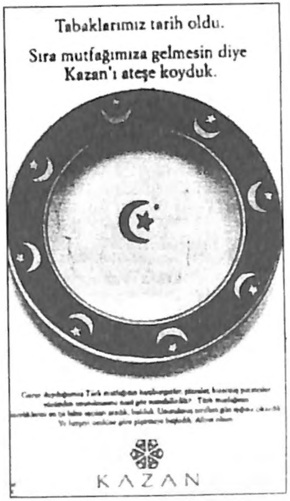

Tabaklarımız tarih oldu.

Sıra mutfağımıza gelmesin diye
Kazan'ı ateşe koydu.

KAZAN

Kitapta yeralan bir reklam

PENCERE

Karikatürün aydınlığı

İlhan Selçuk

Çok eskiden beri resim sanatında mizaha dönük çizimlere rastlanıyor.

Ama karikatür bugünküne yakın biçimiyle hangi yüzyılda ortaya çıktı?..

18'inci yüzyılda!..

"Aydınlanma Çağı!.."

Karikatürün anayurdu neresi?..

Avrupa!

"Sanayileşme devrimi" insana ufuklar açtı; bir dizi sözcük dillerde dolaşmaya başladı:

Laiklik..

Demokrasi..

İnsan hakları!..

Gazeteler demokrasiye dönüşümün vazgeçilmez tutkularına, karikatürler de gazetelerin vazgeçilmez köşelerine dönüştüler. Toplum, eleştirilemez iktidarları tarihe gömüyor; kul, akılcılık yolunda yürüyerek birey kimliğini kazanıyor; halk bir zamanlar kutsal sayılan konularla alay edilmesinin tadını çıkarıyor; karikatürün çizgisi, yazının tümcelerini aşan bir sanatın gücünü kitlelere duyuruyor; bir yandan burjuvaları öte yandan aristokratları gırgıra alan karikatürler, gülümsemeyle kahkaha üretiminin yanında, insanı düşündürüp aydınlatan etkiler yaratıyorlardı.

***

Batı'da uç veren 'Aydınlanma Çağı' bütün insanlığı etkileyecek boyutlar taşıyordu.

1789, Fransa'da bir devrimin odak noktası sayılıyor; ama, Osmanlı'da "Büyük Yenilikçi Padişah" Üçüncü Selim'in tahta geçtiği yıldır. Türkiye'de karikatürün doğuşuna doğru tarihsel süreç başlamıştır. 1839 Tanzimat Fermanı'nın ardından insan haklarına doğru açılış, kimi dönemlerde engellense de gerçekleşecek, 1923'te cumhuriyet ilan edilecektir.

Dünyanın nice ülkesindeki gibi daha sanayileşmeden *'Aydınlanma'*yı yaşamak zorundadır ülkemiz...

Türkiye'de karikatürcü, ne *Reform*'u yaşamıştır, ne de *Rönesans*'ı...

Resmin günah sayıldığı ve yasaklandığı bir toplumun mirasını yüklenmiştir.

Buharın keşfi, fabrikaların gürültüsü, işçi sınıfının gelişmesi, Descartes'ın çıkışı, kırallığın yıkılışı, Voltaire'in yazıları, hep uzak ülkelerde yaşanmış bir tarihin kulağa yansıyan sesleridir; Anadolu'nun geçmişinde ne Damuier vardır ne de Toulouse Lautrec...

İkinci Abdulhamit'in istibdadı, tarımsal üretimin bile ilkel düzeylerinde yaşayan imparatorluk toplumlarının umurunda değildir.

Oysa iki sanat, karikatür ile roman *'Aydınlanma Devrimi'*ne en çok gereksinmesi olan iki türdür.

Yarışa bu kadar geriden başlayan Türk karikatürü, nasıl oldu da 20. yüzyılda öne fırladı?..

***

Ülkemizde karikatür sanatı en büyük atılımını 1950'li yıllarda yaptı...

Neden?..

Birkaç nedeni var.

İkinci Dünya Savaşı sona ermişti, Avrupa ile ilişkiler yeniden başlamış, yollar açılmıştı; kitaplar, dergiler, resim ve karikatür albümleri geliyor, Türkiye evrensel soluğu ciğerlerine çekiyordu.

Demokrasi adı altında, çokpartili rejimin iktidarla muhalefet çelişkisi, basını canlandırmıştı... Türkiye 1923 Aydınlanma Devrimi'nin öğretim kurumlarında yetişmiş gençlerin yaratıcılığını derleyecek bir zamanlamayı yaşıyordu...

Çünkü çizgide mizah ne duyguya dayanır ne de inanca!.. Karikatür akıl ürünü, zekâ türetimidir; eğer eleştirel akıl olmasa, karikatür de olmazdı.

Neyimiz var, neyimiz yok, tümünü de *'Aydınlanma Devrimi'*ne borçluyuz

CUMHURİYET 21 AĞUSTOS 1995

Erim Gözen ödülleri

Geçen yıl 4 Eylül'de trafik kazasında yitirdiğimiz çizgi film sanatçısı Erim Gözen adına konan ödüller öğretim üyesi olduğu Eskişehir Anodolu Üniversitesi'nde düzenlenen bir törenle kazananlara verildi.

Tan Oral, Mine Gözen, Meral Erze, Fethi Kaba ve Kaan Kayımoğlu'ndan oluşan seçici kurul "İlk Çizgi Film Ödülü"nü Erhan Gezer'in "Çorba" adlı filmine, "Erim Gözen Mesleğe İlk Adım Ödülü"nü de , Günay Ercan'ın "Maske" filmine verdi.

Törende anılan Erim Gözen'in kişiliği ve sanatı üzerine Prof. Dr. Engin Ataç ve Tan Oral birer konuşma yaptılar.

Ekşioğlu'nun çalışmaları

Mayıs ve Haziran aylarında Amerika'ya giden ve çalışmalarını burada sürdüren Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun yapıtları Forbes ve New Yorker dergileriyle New York Times gazetesinin OP - ED sayfasında ve Kitap ekinde yayımlandı. 14 Ağustos 1995 tarihli Forbes dergisinin kapağını hazırlayan Ekşioğlu'nun derginin iç saygalarında ise 7 illüstrasyonu yer aldı.

SERGİLER... ETKİNLİKLER... OLAYLAR

İzmirli Çizerlerin iki sergisi

İzmirli çizerler Tufan Arkayın, Levent Dağaşan, Halis Dokgöz, Hasan Efe, Hasan Gümüş, Cem Koç ve Mustafa Yıldız İzmir Fuarı'nın kültür sanat pavyonundaki Nisan Sanat Merkezi standında bir karikatür sergisi açtılar.
İzmirli çizerler aynı günlerde ikinci bir sergiye daha katıldılar. Kürşad Koçak, Cem Koç, Levent Dağaşan, Hasan Gümüş ve Mustafa Yıldız Ödemiş Milli Fuarı kapsamında Ödemiş Ulus alanında 3 - 13 Eylül tarihlerinde kendilerine ayrılan bir standda karikatür sergisi açtılar. Her iki sergide karikatürlerin kartpostalları da satışa sunuldu.

Sezer Odabaşıoğlu'nun sergisi

Sezer Odabaşıoğlu, Konya'da "temiz çevre, temiz yaşam" konulu karikatür sergisi açtı. Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nda açılan ve 11 Eylül'e kadar süren sergide sanatçının 26 eseri sergilendi.

Türk çizerler Kore'de

Ferruh Doğan, Tan Oral, Nezih Danyal, Muhammet Şengöz ve Atilla Özer Karikatür Kuruluşları Federasyonu (FECO)'nun Ağustos ayında Kore'de düzenlediği uluslararası karikatür sergisine katıldılar.

Bursa'da ressamlar sokağı açıldı

Bursa'da iki ressamlar sokağı açıldı. Tophane semtinde ANAP'lı Belediye tarafından yaptırılan "Ressamlar Sokağı"ndan sonra DYP'li Bursa Büyükşehir Belediyesi de, Kültür Sanat Merkezi'nin yanında 2. Ressamlar Sokağı'nı açtı. Ressamların eserlerini sergileyebileceği, tablo çalışabileceği sokağın kente Avrupa'nın sanat şehirlerinin havasını taşıdığı belirtiliyor.

Asaf Koçak albümü çıktı

Sıvas katliamının ikinci yılında Karikatür dergisi ve Karikatürcüler Derneği'nin Asaf Koçak anısına düzenlediği karikatür yarışmasının albümü yayımlandı. Albümde 111 sanatçının karikatürü yer alıyor.

Tamer Küçük'ün karikatür sergisi

Tamer Küçük ikinci karikatür sergisini Trabzon'daki Mahmut Goloğlu Kültür Merkezi'nde 29 Eylül - 12 Ekim 1995 tarihlerinde açtı. Serginin başlığı "Karadeniz İncelemeleri"ydi.

Boğaziçi Bizim sergisi

16-17 Eylül'de Çengelköy'de düzenlenen "Balık Festivali" kapsamında "İstanbullu Dünya Dostları" ve "İstanbul Sosyal Ekoloji Grubu" Karikatürcüler Derneği'nin sağladığı çevre karikatürlerinden oluşan bir sergi açtı.

Eray Özbek'e Pisek Bienali'nden ödül

Üyemiz karikatürcü Eray Özbek, Çek Cumhuriyeti'nin Pisek kentinde düzenlenen "Mezinarodni Bianale Kresleného Humoru Pisek 1995" bienalinde "Feco" ödülünü kazandı. Arkadaşımızı tebrik eder başarılarının devamını dileriz.

Çorum TSO Karikatür Yarışması

Çorum Ticaret ve sanayi Odası "Bırakın Tarihimiz Bize Kalsın" konulu bir karikatür yarışması düzenledi. Anadolu'nun tarih ve kültür mirasını oluşturan eski eserlerin Batılılarca yağmalanmasını konu alan yarışmanın broşüründe şöyle deniyor: "Anadolu'nun çeşitli dönemlerde karşılaştığı bu tarih yağmacılığından Hitit uygarlığının merkezi Alacahöyük'ü, Boğazkale ve Şapinuva'yı sınırlarında barındıran Çorum da nasibini almıştır. 'Bırakın Tarihimiz Bize Kalsın' konulu yarışmamızla Anadolu Uygarlıklarının yağmalanmasına, karikatür sanatının evrensel diliyle tepkimizi dile getirelim istedik."
Seçici Kurul şu isimlerden oluşuyor: Ümit Uzel, Tan Oral, Behiç Ak, Muhittin Köroğlu, Mahmut Akgün, Sönmez Yanardağ.
Yarışmanın ödülleri ise şöyle: Birincilik ödülü: 20 milyon TL, İkincilik ödülü:15 milyon TL, Üçüncülük ödülü: 10 milyon TL, 1. Mansiyon:5 milyon Tl, 2. Mansiyon 4 milyon Tl, 3. Mansiyon 3 milyon TL, Çorum müze Müdürlüğü Özel Ödülü, Çorum Haber Gazetesi Özel Ödülü ve Halk Jürisi Ödülü.
Yarışmaya gönderilecek eser sayısında sınırlama yok. Karikatürlerin 25X35 boyutlarında olması isteniyor. Teknik serbest. Karikatürlerin arkasına ad, soyad, adres ve telefon numaralarının yazılması gerekiyor.
Son katılma tarihi: 9 Kasım 1995. Postada kırılmayacak biçimde gönderilecek karikatürlerin zarflarının üzerine "Karikatür" ibaresi yazılması isteniyor. Adres: Çorum Ticaret ve sanayi Odası "Karikatür Yarışması" Çorum.

Karikatür Dünyamızda ilkler-5

Hazırlayan: Yener Çakmak

*Türk basınında karikatürü yayımlanan ilk bayan karikatürcümüz, 1914 yılında kadınlara yönelik mizah gazetesi denecek nitelikte yayınlanan "Leylâk"a çizen Fatma Zehra'dır.

*1920 yılında Sedat Simavi kendi yayınevi olan İnci ve Diken Neşriyat'ında ikinci kişisel karikatür albümü olan "Kadınlar Saltanatı"nı yayımladı. 19 sayfa olarak 20 kuruşa satışa sunulan albüm çizgi roman tarzı bir albüm olması açısından türünün ilk örneğidir.

*Kurtuluş Savaşı döneminde yıllık olarak, bir tek Sedat Simavi'nin Diken Neşriyatı'nda çıkardığı Diken ve İnci Salnamesi, 1920'de İstanbul'da yayımlandı. Salname Sedat Simavi'nin renkli olarak yaptığı kapak içinde 14X21 cm boyutlarında 59 sayfa olarak yayımlandı, 25 kuruştan satışa sunuldu.

*Cumhuriyet dönemimizin ilk bayan karikatürcüsü Selma Emiroğlu (Aykan) (doğumu: 1928, İstanbul). 13 yaşında karikatür çizmeye başlayan Selma Emiroğlu, Cemal Nadir Güler'in teşviki ve yardımları ile çizgisini geliştirdi. İlk karikatürü 14 yaşındayken "Amcabey" mizah dergisinde yayımlandı. 6 Aralık 1942-25 Mart 1944 tarihleri arasında 69 sayı yayınlanan Amcabey'e, 1945 Eylül ayında ilk sayısı yayınlanan çocuk dergisi Doğan Kardeş'e uzun süre kapaklar ve karikatürler çizdi. Derginin 1 Kasım 1945 tarihli 7. sayısında, ünlü çizgi roman serisi "Karakedi Çetesi"ni çizmeye başladı. Böylelikle ilk bayan çizgi roman çizerimiz de oldu.

Amerikan Kız Koleji orta kısmından ayrılıp Konservatuara devam edip, dramatik soprano olan Selma Emiroğlu, bir süre İstanbul Radyosu'nda çalıştı.

Tef ve Akbaba mizah dergilerine karikatürler çizen Selma Emiroğlu, evlendikten sonra Almanya'ya yerleşti ve karikatür dünyamızdan koptu.

*Strip bant türü karikatürler çizen ilk bayan karikatürcümüz Selma Gündüz, "Yavrukurt İzci" adlı çocuk dergisine karikatürleri yanında "Cingöz ile Topaç" adlı diziyi 1952 yılında çizdi.

Yarışmalar

SLOVAKYA / SEXHUMOR

Slovakya'da yayımlanan Tabu dergisi "Sekshumor" başlığıyla bir karikatür yarışması düzenledi. Bütün dünya karikatürcülerine açık yarışmanın teması "aşk, cinsel ilişkiler ve erotik davranışlar" olarak belirlenmiş. Karikatürlerin A3 (30X42 cm) boyutlarını aşmaması gerekiyor. En çok 3 karikatürle katılınabilir.
Ödüller: 1.ye Bin dolar, 2.ye 500 dolar, 3.ye 250 dolar.
Son katılma tarihi: 15 Ekim 1995.
Adres: Polypress, box 62. 852 99 Bratislava V, Slovensko.

JAPONYA / 17. YOMIURI ULUSLARARASI KARİKATÜR YARIŞMASI

Japonya'nın Yomiuri Shibum gazetesi tarafından düzenlenen yarışmaya daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış karikatür isteniyor.İki ayrı dalda düzenleniyor: Serbest ve konulu. Bu yılki konu **"Kıyaslama"**
Ödüller: Büyük Ödül: 2 milyon yen, Hidezo Kundo Ödülü: 1.5 milyon yen, Altın Ödülü: 500 bin yen, 5 Özel Ödül: 300 biner yen, ayrıca 30 karikatürcüye 100 biner yen verilecek.
Ebatların 29X42 cm'yi aşmaması isteniyor.
Son katılım tarihi: 25 Ekim 1995
Adres: International Cartoon Contest Section, The Yomiuri Shimbum, 1-7-1, Otemachi, Chiyoda - Ku Tokyo 100-55, Japan.

Ekim 1995'te Karikatür ve Mizah Müzesi etkinlikleri

10-30 Ekim 1995......KARİKATÜR - AFİŞ SERGİSİ
26 Ekim '95 Saat 16.00..... AYIN KONUK SANATÇISI:
Yurdagün Göker/ Söyleşi
28 Ekim '95.........ÖZGÜN BASKI / LİNOLYUM GÖSTERİSİ
Sürekli Sergi.....TÜRK KARİKATÜRÜ
MİZAH KİTAPLIĞI, Pazar ve Pazartesi günleri dışında hergün açıktır.
ÖZGÜN BASKI ATÖLYESİ, Uzman gözetiminde yapılan çalışmalar herkese açıktır. Perşembe ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18.00 arası.